

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΑΣΠΡΟΠΟΤΑΜΟΥ

ΜΥΘΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Ο μύθος του Θεού ποταμού Αχελώου :

Στην αρχαιότητα, ο Αχελώος με την ορμητικότητα των νερών του και τις ασημένιες δίνες του τρώμαζε τους ανθρώπους που τον λάτρευαν για να τον εξευμενίσουν. Οι αρχαίοι ποιητές αναφέρουν τον Αχελώο ως θεό ποταμό, κάποιοι ως το μεγαλύτερο από τους 3.000 ποταμούς θεούς, υιούς του Ωκεανού και της Τηθύος (Γαίας) και κάποιοι άλλοι ως υιό του Ωκεανού και της Νύμφης Ναιάδος. Θεωρούνταν επίσης, πατέρας των Σειρήνων καθώς και των Νυμφών Καλλιρρόης, Κορίνθου, Κασταλίας, Δίρκης και Πειρήνης.

Όταν η πανέμορφη και ατίθαση Δηιάνειρα της Καλυδώνας, κόρη του Οινέα, πέρασε με το άρμα της τις όχθες του, ο Αχελώος την ερωτεύτηκε κι αποφάσισε να την κάνει δική του. Σύμμαχός της έρχεται ο Ηρακλής, σταλμένος από τον αδελφό της για να την προσέχει. Ο Αχελώος μεταμορφωμένος σε τεράστιο ταύρο προσπαθεί βίαια να τρυπήσει με τα κέρατά του τον Ηρακλή ωσπου εκείνος του ξεριζώνει ένα απο αυτά. Βλέποντας την ήττα και την ταπείνωση του ζητά πίσω το κέρατο, ο Ηρακλής όμως του ζητά ως αντάλλαγμα το κέρατο της κασίικας Αμαλθείας, τροφού του Δία, που έγινε γνωστό ως το κέρας της Αφθονίας (Απολλόδωρος, Οβίδιος, Υγίνος).

Οι αρχαίοι Έλληνες όμως δεν δημιούργησαν κανένα μύθο ο οποίος δεν ανταποκρινόταν σε πραγματικά γεγονότα ή καταστάσεις. Η γιγάντια μάχη μεταξύ των δυο μυθικών προσώπων πιθανότατα συμβολίζει τη μάχη των αρχαίων κατοίκων με τα ορμητικά νερά του ποταμού προς όφελος των καλλιεργειών τους. Η δύσκολη αυτή μάχη φαίνεται οτι κερδιζόταν απο τους ανθρώπους οι οποίοι προφανώς έλεγχαν τη ροή του ποταμού. Το κέρατο της Αμαλθείας (Αφθονίας) πιθανότατα συμβολίζει την καρποφορία της γής που ποτιζόταν απο την ελεγχόμενη ροή του Αχελώου.

Στα έργα του Ορφέα, του Αριστοφάνη και του Έφορου τα νερά του Αχελώου έχουν επίσης μαντικές ιδιότητες ενώ οι άνθρωποι τον επικαλούνταν στις θυσίες και τους καθαρμούς.

Στο αρχαίο Δράμα "Τραχίνια" του Τραγικού συγγραφέα Σοφοκλή υπάρχει μια λεπτομερής και ευφάνταστη εκδοχή του μύθου του Αχελώου. Ακολουθεί το συγκεκριμένο απόσπασμα σε νεοελληνική μετάφραση.

Δηιάνηρα - Γιατί ένας ποταμός μνηστήρας μου ήταν, λέω τον Αχελώο, που με ζητούσε απ' το γονιό μου επίμονα ερχόμενος συχνά με τρεις μορφές: πότε σαν ταύρος, πότε σαν πλουμισμένος δράκοντας και πότε με πρόσωπο βοδιού και ανδρικό σώμα. Και από τη σύμπυκνή του γενειάδα κυλούσαν τα νερά σαν βρυσσόμενες. Τέτοιο γαμπρό η δόλια καρτερώντας παρακαλούσα πάντα να πεθάνω, προτού ζυγώσει το κρεβάτι μου, ώσπου στο τέλος ήρθε (και ήταν μεγάλη η χαρά μου) ο πολυξακουσμένος γιός του Δία και της Αλκμήνης. Με εκείνον τότε πιάστηκε σε αγώνα τρανό και με ελευθέρωσε.

Τραχίνιαι (χορός) - Μα για τους γάμους ετούτης ποιού χειροδύναμοι πάλεψαν, ποιού μόχθησαν σε σύννεφα σιώνης, σε αγώνες γεμάτους πληγές το βραβείο να κερδίσουν; Ο ένας ήταν ορμή βοερή ποταμού, τετράποδο ψηλοκέρατο απείκασμα ταύρου, ο Αχελώος και ο άλλος ρόπαλο και λόγχες τινάζοντας και τόξα τεντωμένα του Δία ο γιός. Οι δυό τους το πάλεμα άρχισαν ποθώντας της πανώριας παρθένας το γάμο. Ήταν τότε χειρών, ήταν πάταγος τόξων και χτυπήματα από του ταύρου τα κέρατα. Πέφταν χάμω βογκώντας και πάλι σηκώνονταν κι ακουγόταν χτύπος φριχτός στων μετώπων τη σύγκρουση που και οι δυό τους στενάζαν. Η παρθένα και πανέμορφη καθόταν σε ξάγναντο αλάργα και πρόσμενε εκείνον που θα την κέρδιζε νύφη δικιά του.

Μια ακόμη σημαντική αναφορά αρχαίου κειμένου για τον θεό ποταμό τη βρίσκουμε στην Ιλιάδα του Ομήρου. Όταν ο Αχιλλέας βρίσκεται πάνω από το σώμα του Τρόα Αστερόπεου που είχε μόλις σιοτώσει καυχιέται για την καταγωγή του από το Δία και μεταξύ άλλων λέει : <<Τίποτα δεν μπορεί να πολεμήσει τον γιό του Κρόνου, το Δία, ούτε καν ο δυνατός Αχελώος μπορεί να τον αντιμετωπίσει>>. <<... αλλ' ουκ έστι Δίί Κρονίωφι μάχεσθαι το ουδε κρείων Αχελωιος ισοφαρίζει>> (Ραψωδία Φ στίχος 193).

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΠΡΟΙΣΤΟΡΙΑ

Ο Αριστοτέλης ο οποίος διέθετε πολύ περισσότερο επικό υλικό από εμάς ισχυρίστηκε ότι η αρχαία Ελλάδα ήταν η περιοχή γύρω από τη Δωδώνη και τον Αχελώο εκεί όπου οι Σελλοί και οι αποκαλούμενοι Γραικοί και μετά Έλληνες ζούσαν. <<... περί την Ελλάδα την Αρχαία, αυτή δ' εστίν η περί την Δωδώνη και τον Αχελώο, ώκουν γαρ οι Σελλοί ενταύθα και οι καλούμενοι μεν Γραικοί, νυν δε Έλληνες>>. (Αριστοτέλης, Μετεωρ. Ι,Ι, Κεφ. 14, σ. 116-119).

ΙΣΤΟΡΙΑ

6^ο αιώνας π.χ.

Τον 6^ο αιώνα π.χ. οι Μολοσσοί, το κυρίαρχο φύλο της Ηπείρου, όντας στο απόγειο της ισχύς τους ήλεγχαν τους καλύτερους βοσκότοπους της βόρειας καθώς και της νότιας Πίνδου και στις δύο πλευρές του άνω ρου του Αχελώου.

5^ο αιώνας π.χ.

Τον 5^ο αιώνα π.χ. οι Μολοσσοί άρχισαν να χάνουν εδάφη στην ανατολική πλευρά της Πίνδου διότι φύλα τα οποία βρισκότανε ως τότε υπό την κυριαρχία τους όπως οι Τάλαρες, οι Αιθίοι και οι Αθαμάνες περιήλθαν στην κυριαρχία των Θεσσαλών.

Η παρακμή της Ηπείρου συνεχίστηκε και εκτός από τα προαναφερθέντα φύλα οι Περραιβοί, φύλο της Ηπείρου, κνηνημένοι από τους Λάπιθες του Θεσσαλικού κάμπου κατέφυγαν στη Πίνδο και τα μέρη των Αθαμάνων και των Δολόπων. Τη χώρα τους και τους εναπομείναντες Περραιβούς κατέλαβαν οι Θεσσαλοί που κατείχαν τις πιο εύφορες πεδιάδες.

Ρωμαϊκή περίοδος

Κατά την άνοδο της Ρώμης στην ανατολική πλευρά της Ηπείρου, στα σύνορα με τη Θεσσαλία, δραστηριοποιείται έντονα η φυλή των Αθαμάνων. Πιθανότατα οι Αθαμάνες ήλεγχαν τα περάσματα της νότιας Πίνδου μεταξύ Θεσσαλίας και Ηπείρου. Μέχρι την εδραίωση της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας η Αθαμανία αποτελούσε μια από τις πιο ισχυρές φυλές του Ελλαδικού χώρου.

Ο γενάρχης των Αθαμάνων, ο Αθάμας εγκαταστάθηκε εκεί αφού σκότωσε το υιό του Λέαρχο. Τα νομίσματα που σώζονται με την επιγραφή "Αθαμάνων" έχουν πάνω τους την θεά Αθηνά και την Διώνη. Η Διώνη λατρεύονταν από τους Αθαμάνες και εκπροσωπούσε για αυτούς το υγρή φύση, τη γονιμοποιό δύναμη που ήταν τότε παντοδύναμο στα βουνά της Αθαμανίας.

Ο Στράβων (1ος αι. μ.χ.) αναφέρει ότι η Δολοπία (Αν. νομού Καρδίτσας, δυτ. νομού Άρτας) συνόρευε με τη χώρα των Αθαμάνων η οποία επεκτεινόταν έως τον Άραχθο.

Οι Αθαμάνες ήταν Ηπειρώτικο φύλο με πρωτεύουσα την Αργιθέα. Όταν το 230 π.χ. η Ηπειρώτικη μοναρχία εξαφανίστηκε η κυριαρχία τους εδραιώθηκε υπό την καθοδήγηση δυο βασιλιάδων, του Θεόδωρου και του Αμύνανδρου. Μεγάλο ήταν το όφελος από τη συμμετοχή τους στη μάχη των Κυνοσειφαλών (197 π.χ.) με τη πλευρά των νικητών. Την περίοδο της ακμής τους έθεσαν υπό τον έλεγχο τους μεγάλο μέρος της Τυμφαίας, εδάφη της Θεσσαλίας καθώς και των γειτόνων τους. Το 1ο αι. π.χ. οι Αθαμάνες παρέμεναν ανεξάρτητοι αλλά είχαν περιοριστεί στα αρχικά τους εδάφη.

1η χιλιετία μ.χ

Κατά τη μεγαλύτερη διάρκεια της πρώτης χιλιετίας μ.χ. η ιστορία της περιοχής είναι σχεδόν άγνωστη. Δεν υπάρχει βιβλιογραφία που να αναφέρει γεγονότα ή άλλες πληροφορίες για τον Ασπροπόταμο.

10^{ος} αιώνας

Τα στοιχεία που υπάρχουν χρονολογούνται από τον 10^ο αιώνα και παρουσιάζουν διάφορους οικισμούς της περιοχής ως υπαρκτούς. Η πρώτη αναφορά πραγματοποιείται στον 221 κώδικα της Μονής Βαρλαάμ των Μετεώρων το 10^ο αιώνα στον οποίο αναφέρεται μεταξύ άλλων οικισμών της Πίνδου το Χαλίι.

2η χιλιετία μ.χ.

Τη δεύτερη χιλιετία είναι παραδεκτό ότι η Θεσσαλία κατοικούνταν από ένα μεγάλο αριθμό Βλάχων. Το Μεσαίωνα, μάλιστα, ονομαζόταν Μεγάλη Βλαχία. Το εάν ο Ασπροπόταμος κατοικούνταν από Βλάχους από τότε δεν είναι εξακριβωμένο λόγω έλλειψης στοιχείων. Η ύπαρξη όμως κάποιων σημερινών οικισμών είναι απόλυτα εξακριβωμένη.

16^{ος} αιώνας

Μέχρι το 1600, όπως αναφέρει ο Παπασωτηρίου, οπότε και συνέβησαν επαναστάσεις κατά των Οθωμανών η Καλλιρρόη και η Μηλιά ήταν από τους μεγαλύτερους οικισμούς της περιοχής με περίπου 300 οικογένειες ο καθένας. Μετά τις επαναστάσεις κάτοικοι της περιοχής μετανάστευσαν όπως κάτοικοι της Τζούρτζιας που κατέφυγαν στο Πήλιο και δημιούργησαν οικισμό με το όνομα Τζούρτζια (Σήμερα Μεγάλη Βρύση) (Κουκούδης Α.) Έξοδος προσφύγων φέρεται να πραγματοποιήθηκε και από το Χαλίκι. Πρίν την έξοδο αναφέρεται ότι υπήρχαν 1000 οικογένειες.

19^{ος} αιώνας

Στις αρχές του 19^{ου} αιώνα τα Βλαχοχώρια του Ασπροποτάμου ελέγχονταν από ισχυρές οικογένειες κοτσαμπάσηδων και τσελιγκάδων. Στην Κρασιά κυριαρχούσαν οι Χειμωνάιοι. Στο Χαλίκι υπήρχε συμβούλιο αρχόντων που περιελάμβανε το Δημάκη, το Φίλο και το Βάκη. Οι οικογένειες αυτές δημιουργούσαν δεσμούς μεταξύ τους για τη διατήρηση της θέσεώς τους.

Ο William M. Leake (Ιούλιος 1809) εξιστορεί ότι το Χαλίκι ήταν κάποτε το πιο σπουδαίο χωριό της Πίνδου και ότι από αυτό κατάγονταν πολλές από τις άρχουσες οικογένειες των Καλαρρυτών. Την εποχή όμως που το επισκέπτεται ο Άγγλος περιηγητής βρίσκειται σε κατάσταση ερήμωσης εξαιτίας του υπερβολικού βάρους των φόρων και υπέρογκου χρέους 3.000 λιρών. Όταν το χωριό βρισκόταν σε κατάσταση ευημερίας οι κάτοικοι είχαν παρατήσει τις καλλιέργειες για την εκτροφή προβάτων, αλλά ο Leake συνάντησε ελάχιστα και από τα δυό. Συνάντησε κυρίως αγωγιάτες που με κύριο εργαλείο τους τα άλογα και τα μουλάρια προσπαθούσαν να εξασφαλίσουν τα προς το ζην. Η ετήσια εισφορά προς τους Τούρκους ήταν 35 με 50 λίρες για κάθε αρχηγό οικογένειας σε ένα χωριό που είχε 200 περίπου σπίτια.

Ο Γάλλος περιηγητής Πουκεβίλ (1806) περιηγήθηκε στη γη που μάλλον λανθασμένα τοποθετούσε την αρχαία Δολοπία, όπως και σε άλλες τόσες περιοχές της προεπαναστατικής περιόδου. Φτάνοντας στις πηγές του Αχελώου γράφει πως είναι ο τόπος όπου συναντιόνται οι νομάδες βοσκοί που ζούσαν σε ξύλινες καλύβες οι οποίες φωτιζόνταν από τις φωτιές και φυλάσσονταν από τους γιγαντώσωμους μολοσσούς με το φοβερό γαύγισμα. Το Χαλίκι ήταν το μοναδικό χωριό της κοιλάδας και αριθμούσε 300 οικογένειες φτωχών Βλάχων που σύμφωνα με τον Πουκεβίλ ήταν κοινωνικοί και φιλόξενοι και, όπως όλοι οι Ασπροποταμίτες, ισχυρίζονταν ότι ήταν Ρωμαϊκής καταγωγής (Ακόμη μια από τις ανακρίβειες του Πουκεβίλ;). Οι προγονοί τους, μισό αιώνα πριν, φορούσαν στο κεφάλι τους ένα σκούφο από κετσέ και ντύνονταν με ένδυμα ίδιο με το ένδυμα των βοσκών του Λατίου (Περί της Ρώμης). Οι άνδρες είχαν πιο ευγενική έκφραση από εκείνους του διαμερίσματος των Καλαρρυτών και οι γυναίκες ήταν ψηλές, καλοφτιαγμένες, είχαν όλες σχεδόν ξανθά μαλλιά και γαλάζια μάτια. Στη γύρω περιοχή βρισκόταν συντριμμία κυκλώπειων τειχών και οι βροχές βοηθούσαν στην αποκάλυψη αρχαιοελληνικών νομισμάτων.

Στη συνέχεια ο Πουκεβίλ περνώντας το γεφύρι της Παναγίας (Μίχου) έφτασε στη Λιπινίτσα η οποία είχε 100 βλάχικες οικογένειες. Στην γειτονική Κότορη, που αποτελούνταν από 50 σπίτια, επικρατούσε εικόνα εγκατάλειψης, εξαιτίας των Κλεφτών και των Αλβανών. Διασχίζοντας δάση από έλατα, οξιές και καστανιές ο Πουκεβίλ φτάνει στη Μηλιά των 25 γεωργικών οικογενειών η οποία ήταν τσιφλίκι των χριστιανών αρχόντων από το Χαλίκι. Πλησιάζοντας στη Τζούρτζια,

που είχε 60 οικογένειες, ήταν προσεκτικός διότι οι κάτοικοί της, όλοι σχεδόν βοσκοί, είχαν φήμη ως άγριοι ληστές της περιοχής. Σε κοντινή απόσταση από το χωριό ο περιηγητής βρήκε μια πέτρινη γέφυρα με 7 καμάρες που ονομαζόταν Τζινέλλη και ήταν έργο των Ρωμαίων. Στη Δραγοβίτσα συνάντησε κατοίκους οι οποίοι στη πλειοψηφία τους ήταν κλέφτες καθώς και έμποροι αλόγων και για αυτό το λόγο είχαν το προσωνύμιο τσαμπάσηδες. Η γύρω περιοχή καλλιεργούνταν όπου αυτό ήταν δυνατό. Στη Βελίτσανη ιδιαίτερη εντύπωση του προκάλεσε η φιλοξενία των ανθρώπων τους οποίους αναφέρει ως τους πιο φιλόξενους της Πίνδου. Στα Δολιανά τα οποία είχαν 40 Βλάχικες οικογένειες οι ταξιδιώτες που πήγαιναν προς τη πεδινή Θεσσαλία σταματούσαν στο μοναστήρι που οι καλόγεροι το είχαν μετατρέψει σε χάνι και πανδοχείο. Στη Κρασιά τον τελευταίο σταθμό του εντός των συνόρων της σημερινής Διευρυμένης Κοινότητας ο Πουκεβίλ συνάντησε ένα μεγαλοχώρι 300 οικογενειών γύρω από το οποίο τα μέρη ήταν καλλιεργημένα και γεμάτα οπωροφόρα δένδρα.

Ο Γάλλος περιηγητής Jakob Philipp Fallmerayer (1845) ισχυρίστηκε ότι οι Βλάχοι διοικούσαν τα περάσματα μεταξύ Θεσσαλίας και Αλβανίας. Το Μαλακάσι, οι Καλαρρύτες, το Χαλίκι, το Κλεινοβό μαζί με μια ομάδα αποτελούμενη από περισσότερες από 25 κοινότητες της Πίνδου κατείχαν μια υψηλού ενδιαφέροντος θέση σε << ολόκληρη τη Ρουμेलία>>. Οι δύο λόγοι που οδήγησαν σε αυτή τη σημαντική θέση τους Βλάχους της Πίνδου ήταν αφενός η μορφολογία του εδάφους που έκανε δύσκολη την πρόσβαση σε τρίτους και αφετέρου η μεγάλη επιτυχία που είχαν στην εκτροφή ζώων σε μια ευρεία έκταση.

Ο Άγγλος περιηγητής George Finley (1856) αποκαλεί τους Ασπροποταμίτες εργατικούς και αναφέρει ότι πήραν μέρος στον αγώνα για την ελληνική ανεξαρτησία με << ενθουσιασμό>>. Σε μια αποτυχημένη απόπειρα πήραν τα όπλα ταυτόχρονα με τους Βλάχους του Άραχθου και φτάνοντας τους 3.000 χιλιάδες άνδρες με αρχηγό τον Νικόλα Στουρνάρη ήταν έτοιμοι να εισβάλουν στη νότια Θεσσαλία αλλά υποτελείς του Σουλτάνου και μουσουλμάνοι Αλβανοί τους ανάγκασαν σε αμυντική στάση.

Ο Leon Heuzey (1858) συνάντησε στην Κότορη εργατεστημένους στρατιώτες της Αλβανικής φρουράς της επαρχίας με το διοικητή της, τον κολιτζή. Άφηναν <<τεσκερέδες>> (κουπόνια αγοράς) αλλά αυτά τα τούρκια χαρτιά πληρώνονταν με καλαμπόκι χαλασμένο! Για να φύγουν απαιτούσαν <<μπαζίσι>> (εισφορά). <<Αύριο είναι του προφήτη Ηλία, η γιορτή του μοναστηριού. Οι άρχοντες του Χαλικίου θα έρθουν από απόψε για την ακολουθία>> αναφέρει. Το μπλέ ήταν το χρώμα που κυριαρχούσε για τους άνδρες στα γιορτινά τους ρούχα ενώ οι γυναίκες φορούσαν μια απλή άσπρη μαντίλα << πιο χαριτωμένη από τη ψηλή καλύπτρα των γυναικών του Γαρδικίου>>. Γνωρίζοντας τους άρχοντες του Χαλικίου του σύστησαν τον μόλις δεκαεπτά ετών δάσκαλο του σχολείου. Συζητώντας για τα τοπικά έθιμα οι κάτοικοι του είπαν ότι ένα κορίτσι δεν είχε κανένα δικαίωμα στην περιουσία των γονιών του. Ο πατέρας και τα αδέρφια είχαν την υποχρέωση μόνο να την καλοπαντρέψουν. Το Χαλίκι ήταν μια <<κωμόπολη>> χωρίς κοτζαμπάση διότι οι κάτοικοι είχαν παράπονα από τους δυο προηγούμενους και είχαν αποφασίσει να μην ειλέξουν άλλους. Θεωρούσαν ότι το συμβούλιο των αρχόντων επαρκούσε για τις διοικητικές ανάγκες. Οι άρχοντες όμως έβλεπαν την επιρροή τους να μειώνεται εξαιτίας του κόμματος που είχαν δημιουργήσει οι πιο φτωχοί.

Στις παρατηρήσεις του Άγγλου περιηγητή Robert Stuart (1868) για τους Βλάχους της Πίνδου φαίνονται κάποιες από τις κοινωνικές τους αξίες. Η τάξη και η καθαριότητα θεωρούνταν σημαντικές για κάθε σπίτι. Η ευπρέπεια επίσης. Όσον αφορά τη διοίκηση, η κάθε κοινότητα

διέθετε το δικό της τοπικό συμβούλιο το οποίο αποφάσιζε ανεξάρτητα από κάθε κρατική ανάμειξη. Το προνόμιο της αυτοδιακυβέρνησης διατηρήθηκε για μεγάλο χρονικό διάστημα στην περιοχή του Ασπροποτάμου και του Μαλακασίου διότι σύμφωνα με τον Stuart <<... φοβούμενοι τον τουρκικό νόμο... κατόρθωσαν να τεθούν υπό την προστασία της Βαλιντέ-Σουλτάν καταβάλλοντας ετησίως... 2000 πιάστρα στη θέση οποιονδήποτε άλλων φόρων>> οι οποίοι προφανώς ήταν αρκετά υψηλότεροι.

20^{ος} αιώνας

Σε αντίθεση με την ακμή του 19^{ου} αιώνα ο 20^{ος} επιφύλαξε αρκετές δυσάρεστες εκπλήξεις για τους κατοίκους του Ασπροποτάμου. Η επέλαση των Γερμανών ακολουθήθηκε από το κάψιμο των χωριών με ελάχιστα διασωθέντα. Οι ανθρώπινες απώλειες ήταν πολυάριθμες. Ενώ στην πεδιάδα η δραστηριότητα των ανταρτών ήταν περιορισμένη και η παρουσία των Γερμανών πιο σταθερή στη Πίνδο η παρουσία των εχθρών ήταν πιο σποραδική με τους αντάρτες να έχουν τον έλεγχο. Το αποτέλεσμα ήταν να καούν τα περισσότερα Βλαχοχώρια της Πίνδου σε αντίποινα.

Στο δεύτερο μισό του αιώνα η κτηνοτροφία στον Ασπροπόταμο γνώρισε σημαντική μείωση. Τα χωριά που διατήρησαν υψηλό όγκο κτηνοτροφικών δραστηριοτήτων ήταν κυρίως όσα διέθεταν βοσκοτόπους μεγάλης έκτασης. Γράφοντας για την ημι-νομαδική κτηνοτροφία των Βλάχων ο Sivingon (1975) αναφέρει ότι στη Κρασιά ο πληθυσμός των προβάτων είχε μειωθεί από 40.000 το 1945 σε 9.500 το 1965 και στο Στεφάνι από 7.000 σε 1.400 αντίστοιχα. Αντίθετα στο Χαλίσι ο αριθμός των προβάτων κατά την ίδια περίοδο είχε παραμείνει σταθερός. Οι βασικοί παράγοντες που οδήγησαν στη γενική μείωση της κτηνοτροφίας στον Ασπροπόταμο ήταν η αστικοποίηση καθώς και οι περιορισμοί που επέβαλε η δασική υπηρεσία. Για παράδειγμα στην Κρασιά το δάσος, που αποτελεί ένα μεγάλο μέρος της, απαγορεύτηκε για χρήση από τους κτηνοτρόφους.